

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΛΕΦΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

Ξύπνα ραγιά

Ραγιά καημένε μου ραγιά για σήκω το κεφάλι, τη δόξα που
`χες μια φορά απόκτησέ την πάλι.

Ξύπνα καημένε μου ραγιά, ξύπνα να δεις τη λευτεριά.

Διψούν οι κάμποι για νερό και τα βουνά για χιόνια
διψούνε και για λευτεριά οι σκλάβοι τόσα χρόνια.

Κοιμούμαι μ' ένα όνειρο, ξυπνώ με μιαν ελπίδα
να ιδώ κι εγώ μια μέρα φως ελεύθερη πατρίδα.

Ξύπνα καημένε μου ραγιά, ξύπνα να δεις τη Λευτεριά.

Της Δέσπω Μπότση

-Αχός βαρύς ακούγεται, πολλά τουφέκια πέφτουν.

Μήνα σε γάμο ρίχνονται, μήνα σε χαροκόπι;

-Ούδε σε γάμο ρίχνονται ούδε σε χαροκόπι.

Η Δέσπω κάνει πόλεμο με νύφες και μ' αγγόνια.

Αρβανιτιά την πλάκωσε στου Δημουλά τον πύργο:

«Γιώργαινα, ρίξε τ' άρματα, δεν είναι εδώ το Σούλι.

Εδώ είσαι σκλάβα του πασά, σκλάβα των Αρβανίτων».

«Το Σούλι κι αν προσκύνησε, κι αν τούρκεψεν η Κιάφα,

η Δέσπω αφέντες Λιάπηδες δεν έκαμε, δεν κάνει».

Δαυλί στο χέριν άρπαξε, κόρες και νύφες κράζει:

«Σκλάβες Τούρκων μη ζήσωμε, παιδιά μ', μαζί μου ελάτε»

και τα φουσέκια ανάψανε, κι όλοι φωτιά γενήκαν.

*

Του Κυριακούλη Μαυρομιχάλη

Πετρόμπεης καθότανε ψηλά στο Πετροβούνι

κι εσφούγγιζε τα μάτια του μ' ένα χρυσό μαντίλι.

«Τι έχεις, Μπέη, που χλίβεσαι και χύνεις μαύρα δάκρυα;»

«Σα μ' ερωτάς, Κυριάκαινα, και θέλεις για να μάθεις,

απόψε μου `ρθαν γράμματα από το Μεσολόγγι.

Τον Κυριακούλη σκότωσαν, τον πρώτο καπετάνιο,
και στάζουνε τα μάτια μου και τρέχουν μαύρα δάκρυα».

*

Μαύρη ζωή που κάνουμε εμείς οι μαύροι κλέφτες

Μαύρη, μωρέ, πικρή ζωή που κάνουμε
Μαύρη ζωή που κάνουμε εμείς οι μαύροι κλέφτες, εμείς
οι μαύροι κλέφτες
Ποτέ, μωρέ, ποτέ μας δεν αλλάζουμε, ποτέ μας δεν
αλλάζουμε
και δεν ασπροφορούμε
Όλη, μωρέ, όλη μερούλα πόλεμο
Όλη μερούλα πόλεμο το βράδυ καραούλι, το βράδυ
καραούλι
Κοντά, μωρέ, κοντά, στα ξημερώματα
Κοντά στα ξημερώματα γυρίζω να πλαγιάσω, γυρίζω να
πλαγιάσω
Το χε- μωρέ, το χέρι μου προσκέφαλο και το σπαθί μου
στρώμα, και το σπαθί μου στρώμα
Το κά'μωρέ, καριοφίλι μ' αγκαλιά
Τι καριοφίλι μ' αγκαλιά σαν το παιδί την μάνα, σαν το
παιδί τη μάνα.

*

Του Κίτσου η μάνα

Του Κίτσου η μάνα κάθουνταν στην άκρη στο ποτάμι
με το ποτάμι μάλωνε και το πετροβολούσε.
«Ποτάμι, για λιγότεψε, ποτάμι, γύρνα πίσω,
για να περάσω αντίπερα, στα κλέφτικα λημέρια,
πο' `χουν οι κλέφτες σύνοδο κι όλοι οι καπεταναίοι».
Τον Κίτσο τότε πιάσανε και παν' να τον κρεμάσουν.
Χίλοι τον παν' από μπροστά και δυό χιλιάδες πίσω,
κι ολοξοπίσω πάγαινε η δόλια του η μανούλα.
«Κίτσο μου, πού είναι τ' άρματα, πού τα `χεις τα τσαπράζια,
τις πέντε αράδες τα κουμπιά τα φλωροκαπνισμένα;»

«Μάνα λωλή, μάνα τρελή, μάνα ξεμουαλισμένη,
μάνα, δεν κλαίς τα νιάτα μου, δεν κλαίς τη λεβεντιά μου,
μον' κλαίς τα ῥημα τ' ἄρματα, τα ῥημα τα τσαπράζια;»

Του Διάκου (22 Απριλίου 1821)

Τρία πουλάκια κάθουνταν ψηλά στη Χαλκουμάτα.

Το ἕνα τηράει τη Λειβαδιά και τ' ἄλλο το Ζητούνι,

το τρίτο το καλύτερο μοιρολογάει και λέει:

-Πολλή μαυρίλα πλάκωσε, μαύρη σαν καλιακούδα.

Μην' ο Καλύβας ἔρχεται, μην' ο Λεβεντογιάννης;

-Νουδ' ο Καλύβας ἔρχεται νουδ' ο Λεβεντογιάννης.

Ομὲρ Βρυώνης πλάκωσε με δεκαοχτώ χιλιάδες.

Ο Διάκος σαν τ' αγροίκησε πολύ του κακοφάνη.

Ψηλή φωνή εσήκωσε, τον πρώτο του φωνάζει.

«Τον ταϊφά μου σύναξε, μάσε τα παλληκάρια,

δώσ' τους μπαρούτη περισσή και βόλια με τις χούφτες,

γλήγορα για να πιάσουμε κάτω στην Αλαμάνα,

που ἔναι ταμπούρια δυνατά κι ὁμορφα μετερίζια».

Παίρνουνε τ' αλαφριά σπαθιά και τα βαριά τουφέκια,

στην Αλαμάνα φτάνουνε και πιάζουν τα ταμπούρια.

«Καρδιά, παιδιά μου» φώναξε, «παιδιά μη φοβηθείτε,
σταθείτε αντρεία σαν Ἕλληνες και σα Γραικοί σταθείτε».

Ψιλή βροχούλαν ἔπιασε κι ἓνα κομμάτι αντάρια,

τρία γιουρούσιαν ἔκαμαν, τα τρία αράδα αράδα.

Ἐμεινε ο Διάκος στη φωτιά με δεκαοχτώ λεβέντες.

Τρεις ὥρες επολέμαε με δεκαοχτώ χιλιάδες.

Βουλῶσαν τα κουμπούρια του κι ανάψαν τα τουφέκια,

κι ο Διάκος εξεσπάθωσε και στη φωτιά χουμάει.

Ξήντα ταμπούρια χάλασε κι εφτά μπουλουκμπασήδες,

και το σπαθί του κόπηκε ανάμεσα απ' τη χούφτα

και ζωντανό τον ἔπιασαν και στον πασά τον πάνουν.

Χίλιοι τον παν ἀπὸ μπροστά και χίλιοι ἀπὸ κατόπι.

Κι ο Ομέρ Βρυώνης μυστικά στο δρόμο τον ερώτα:
«Γίνεσαι Τούρκος Διάκο μου, την πίστη σου ν' αλλάξεις,
να προσκυνήσεις στο τζαμί, την εκκλησιά ν' αφήσεις;»

Κι εκείνος τ' αποκρίθηκε και στρίφτει το μουστάκι:
«Πάτε κι εσείς κι η πίστη σας, μουρτάτες να χαθείτε!

Εγώ Γραικός γεννήθηκα Γραικός θε ν' αποθάνω.

Α, θέλετε χίλια φλωριά και χίλιους μαχμουτιέδες
μόνον εφτά μερών ζωή θέλω να μου χαρίστε,
όσο να φτάσει ο Οδυσσεύς και ο Θανάσης Βόγιας»

Σαν τ' άκουσε ο Χαλίλμπεης, αφρίζει και φωνάζει:

«Χίλια πουγκιά σας δίνω γω κι ακόμα πεντακόσια,
το Διάκο να χαλάσετε, το φοβερό τον κλέφτη,
γιατί θα σβήσει τη Τουρκιά κι όλο μας το ντοβλέτι».

Το Διάκο τότε παίρνουνε και στο σουβλί τον βάζουν.

Ολόρτο τον εστήσανε κι αυτός χαμογελούσε,
την πίστη τους τούς ύβριζε, τους έλεγε μουρτάτες:

«Σκυλιά, κι α' με σουβλίσετε ένας Γραικός έχάθη.

Ας είναι ο Οδυσσεύς καλά και ο καπετάν Νικήτας,
που θα σας σβήσουν την Τουρκιά κι όλο σας το ντοβλέτι.

*

Τι έχεις καημένε πλάτανε

Τι έχεις καημένε πλάτανε
και στέκεις μαραμένος,
με τις ριζούλες στο νερό
με τη δροσιά στα φύλλα;

Παιδιά μ' , σαν με ρωτήσατε,
να σας το μολογήσω. Αλή Πασάς
επέρασε με δεκαοχτώ χιλιάδες.

Κι όλοι στον ίσκιο μ' έκατσαν
και κάτω απ' τη δροσιά μου
κι όλοι σημάδι μ' έβαλαν
κι όλοι με τουφεκίσαν.

Άλλοι βαρούν τους κλώνους μου
κι άλλοι βαρούν τα φύλλα
κι ο σκύλος ο Αλή Πασάς
βαρεί μες στην καρδιά μου.
Μαράθηκαν τα φύλλα μου,
μαράθηκε η καρδιά μου.

*

Παιδιά της Σαμαρίνας

Εσείς μωρέ παιδιά κλεφτόπουλα
παιδιά της Σαμαρίνας
μωρέ παιδιά καημένα
παιδιά της Σαμαρίνας
κι ας είστε λερωμένα.

Αν πάτε πάνω μωρέ στα βουνά
κατά τη Σαμαρίνα
μωρέ παιδιά καημένα
κατά τη Σαμαρίνα
κι ας είστε λερωμένα.

Τουφέκια μωρέ να μη ρίξετε
τραγούδια να μη πείτε
μωρέ παιδιά καημένα
τραγούδια να μη πείτε
κι ας είστε λερωμένα.

Κι αν σας ρωτήσει μωρ' η μάνα μου
κι η δόλια η αδερφή μου
μωρέ παιδιά καημένα
κι η δόλια η αδερφή μου
κι ας είστε λερωμένα.

Μη πείτε πως μωρέ έχαθηκα
πως είμαι σκοτωμένος
μωρέ παιδιά καημένα
πως είμαι σκοτωμένος
κι ας είστε λερωμένα.

Πείτε τους μωρέ πως παντρεύτηκα
τη μαύρη γη πως πήρα
μωρέ παιδιά καημένα
τη μαύρη γη πως πήρα
κι ας είστε λερωμένα.

*

Όλες οι καπετάνισσες

Όλες οι καπετάνισσες από το Κακοσούλι,
όλες την Αρτα πέρασαν, στα Γιάννενα τις πάνε,
σκλαβώθηκαν οι ορφανές, σκλαβώθηκαν οι μαύρες.
Κι η Λένω δεν επέρασε, δεν την επήραν σκλάβια,
μόν' πήρε δίπλα τα βουνά, δίπλα τα κορφοβούνια.
Σέρνει τουφέκι σισανέ κι εγγλέζικα κουμπούρια,
έχει και στη μεσούλα της σπαθί μαλαματένιο.
Πέντε Τούρκοι την κυνηγούν, πέντε τζοχανταραίοι.
«Τούρκοι, για μην παιδεύεστε, μην έρχεστε σιμά μου!
Σέρνω τουφέκια στην ποδιά και βόλια στις μπαλάσκες».
«Κόρη για ρίξε τ' άρματα, γλίτωσε τη ζωή σου».
«Τι λέτε, μωρ' παλιότουρκοι και σεις παλιοζαγάρια;
εγώ είμαι η Λένω Μπότσαρη, η αδερφή του Γιάννη,
και ζωντανή δεν πιάνουμαι εις των Τουρκών τα χέρια».

*

Τι έχεις, καημένε κόρακα

Τι έχεις, καημένε κόρακα, που σκούζεις και φωνάζεις;
Μήπως διψάς για αίματα, για τούρκικα κεφάλια;
Πέρασε από τα Τρίκορφα και σύρε στο Βαλτέτσι,
όπου είν' ο τόπος δυνατός και δυνατά ταμπούρια,
εκεί θα βρεις τα αίματα, τα τούρκικα κεφάλια,
Τρία μπαϊράκια κίνησαν από μέσα από τη χώρα,
το ένα πάει στα Τρίκορφα, τ' άλλο στους Αραχαμίτες,
κι αυτός ο Κεχαγιάμπεης πηγαίνει στο Βαλτέτσι.
Ο Κυριακούλης του μιλάει κι ο Μπεζαντές του λέει:
“Πού πας, βρε Κεχαγιάμπεη, τ' Αλή πασά κοπέλι;

Εδώ δεν είναι Κόρινθος, δεν είναι Πέρα Χώρα,
δεν είναι τ' αργίτικα κρασιά, του Μπέλεση τα κριάρια.
Εδώ είν' ορδή Καρύταινας, μανιάτικο ντουφέκι,
Κολοκοτρώνης αρχηγός με το Μαυρομιχάλη".
Αφήστε τα ντουφέκια σας και βγάλτε τα σπαθιά σας
βάλτε τους Τούρκους εμπροστά, σαν πρόβατα, σαν γίδια.

*

Τα χιόνια στα βουνά

Λάμπουν τα χιόνια στα βουνά κι ο ήλιος στα λαγκάδια
έτσι λάμπει κι η κλεφτουριά οι Κολοκοτρωναίοι
πόχουν τ' ασήμια τα πολλά τις ασημένιες πάλες
καβάλα παν στην εκκλησιά, καβάλα προσκυνάνε
νοπού δεν καταδέχονται τη γη να την πατήσουν
καβάλα παίρν' αντίδερο απ' του παπά το χέρι
καβάλα βγήκαν κι έκατσαν στις εκκλησιάς την πόρτα
κι εκεί τους ήρθε η γραφή πικρή φαρμακωμένη
κι απόξω λέει τ' απόγραμμα και μέσα λέει το γράμμα
τ' αδέρφια σας σκοτώθηκαν στις Αιμιαλούς τ' αμπέλι
τους πρόδωσ' ο καλόγερος από το μοναστήρι.
Αστέ παιδιά να φύγουμε στον τόπο μας να πάμε
γιατί μας πλάκωσε η Τουρκιά, οι Αρβανιταράδες.